

HALK ÜNİVERSİTELERİ AÇALIM (Devam)

Buraya kadar eğitim ilkeleri üzerine söylediklerimin Halk Üniversitesine nasıl uygulanacağını açıklıyorum. Benim eğitimden anlayışımı Batı'nın méthode active sözüyle anlatmak istediği metodun eşi ya da benzeri sananlar çok yanılacaklardır. Çünkü Batı'nın eğitim ilkesi olarak anladığı faaliyet benim kişilik, çevre, verim ilkeleriyle kaynaklık olan sosyal faaliyet anlayışından apayrı, soyuk, sosyal partlar dışı, başıboş olan bir faaliyettir. Böyle soyuk bir faaliyetin randımanı yalnız fizyolojik olur.

Halk Üniversitesindeki derslerin konuları nasıl konular, hangi konular olacaktır? Klasik üniversitelerdeki sosyoloji derslerinde olduğu gibi, toplumun tanımından başlayıp yeni toplumlara kadar toplumun morfolojisi üzerinde durmak gibi klasik bir sırayı göz önünde bulundurmak mı olacak? Yok, bu sıralama kupkuru. Hiçbir çokiciliği olmayan kitap düzenidir. Öyleyse Halk Üniversitesinde ne yapmalı? Günün en canlı, en merak uyandırıcı konularını ele alacağız. İşte size böyle birkaç sosyoloji konusu:

Morfoloji sosyolojisinden bir konu: Türkiye'de doğumu kısmalı mı, yoksa artırmalı mı?

Din sosyolojisinden bir konu: Laiklik ilkesine göre türk hükümetine düşen din ayinlerini cezalandırmak mıdır?

Sanat sosyolojisinden bir konu: Türk milletine düşen ödev Batı romantik tiyatrosunu yansılamak mıdır, yoksa, türk halk tiyatrosu nedir sorusunu aydınlatmak için bilim adamlarını çalıştırmak mıdır?

Politika sosyolojisinden bir konu: Kalkınma olayı demokrasi, endüstri, okul ile mi başlar, yoksa din reforması ile mi?

Ruh sosyolojisinden bir konu: Turist çekmek için imar işlerine girişmek, ucuzluk sağlamak mı, turistleri yabancı ülkelere çeken bilinçaltı, psikanalitik nedenleri araştırmak mı?

Politika sosyolojisinden başka bir konu: İktidarlar için doğru olan, hükümet adamlarının parlak istikbal için müjdelere, vaatlerle dolu olan nutuklarını, mülakatlarını yaymak mı, yoksa bu işlerin adanını, yaratıcısını arayıp bulduktan sonra işi onlara bırakmak mı?

Bir politika sosyolojisi konusu daha: İktidar ile muhalefe-

tin karşılıklı durumu bir savaş durumu mudur, bir barış durumu mudur, yoksa ne savaş , ne de barış durumu mudur, yoksa bu durum muhalefetin iktidarı bilimli, metotlu eleştirme durumu, iktidarın da muhalefetin tenkitlerindeki özgürlüğünü tanıma, muhalefetin haklı tenkitlerinden sonuna kadar yararlanma durumu mudur?

Din sosyolojisinden bir konuyu daha ele alalım. İslam dini- ni incelemek istiyoruz. Soruyoruz: İslam dinine, onun kutsal kitabı Ku- ran'a göre milliyet sosyal bir gerçek midir, değil midir? Din ile mil- liyet arasındaki ilinti nedir? Milliyeti meydana getiren etkenler ara- sında din var mıdır, yok mudur? Şu iddia doğru mudur, değil midir: "Her millet aynı dinde, aynı din birliği, aynı ümmet içinde layık olduğu dir kavrayışına ulaşır".

İşte Halk Üniversitesinde ele alınacak konular böyle , sos- yoloji biliminin en ağır, en çetin, çözümlenmesi en güç olan konuları- dır. Ancak, bunlar üniversitenin öğrencileri yönünden dinlenip okuna- cak bilgiler değil, doğrudan doğruya kendilerinin çalışıp çabalarıyla arayıp bulacakları bilgilerdir. Öyleyse, Halk Üniversitesinin öğretmen- leri gibi öğrencileri de aktif, işlek, yaratıcı insanlar olacaklardır. Ezberlemeyecekler düşünecekler, hazır bulmayacaklar, ~~araştırarak~~ ara- ştıracaklar. Halk Üniversitesi öğrencileri bilgi edinmeye değil, bil- gilerini genişletmeye değil, bilgin kişiliğini edinmeye, bu kişiliği edinmek için kendi kendilerini yetiştirmeye çalışacaklardır.

Halk Üniversitesi öğrencilerin bilim kişiliğinin oluşması i- çin gerekli olan bilim çevresini de meydana getirecektir. Bu çevrenin ana özlerinden biri kitaplıktır. Bu kitaplık herhangi umumî kütüphane olmayacaktır. Üniversitenin ele aldığı bilimlerin tarihi metodoloji i- le ilintili bir soy teknik eserleri olacaktır. İkinci çevre bilim adan- larının katılması ile meydana gelen bir bilim çevresi olacaktır. Bu top- lanıların konferans şeklinde değil sohbet şeklinde olması pek verimli olacaktır. Bu çevre için ^{de} öğrenci okumak, görmek, sormak isteklerini ye- rine getirebilecektir. Çevre deyince yalnız kitapları, aletleri değil tabiatın doğrudan doğruya kendisini anlamak doğru olacaktır. Sosyoloji incelemeleri yapmak istiyoruz. Konu toplumdur. Öyleyse bilim zekasına en yakın olan toplumun kendisinden işe başlamak doğru olacaktır. Toplum olayları ailede, meslekte, köyde, şehirde yaşarlar. İncelemelerin doğ-

rudan doğruya bunlar üzerinde yapılması çok verimli olacaktır.

Halk Üniversitesinin çalışma tekniği üzerinde de durmak gerekiyor. Çünkü bu teknik klasik üniversitelerinkinden başkadır. Halk Üniversitesini yönetenler başlıca şu konular üzerinde duracaklardır:

A. Ele alacakların konuların zamanla ilintisi,

B. Uygulayacakları metodun özelliği.

Ele alınacak konuların tarih boyunca, bütün bilim öğretilerinde olduğu gibi, inceleme konusu olan bilimin mantığına göre yapılmış olan bölümler olmayacaktır. Örnek olarak sosyoloji bilimini ele alalım. Dünya liselerinde bu bilimin öğrenme yolu öğretmenin konusması, bir de sosyoloji kitabının okunmasıdır. Lise sosyoloji derslerinde, öğretmen, sosyologların araştırıp buldukları toplum bilgilerini bu bilimi hiç bilmeyenlere söylemekle, okutmakla öğretmeye çalışır. Üniversite kürsülerinden verilen dersler de, konu ayrılıkları, program özgürlükleri olmakla birlikte, kullanılan öğretim usulü, aşağı yukarı, aynı niteliktedir. Üniversite profesörleri konularını kendileri seçerler. Bu konular üzerinde olumlu, olumsuz düşüncelerini söylerler. Konuları üzerinde yapılacak değişiklik, katılacak yenilikler varsa, onları da açıklarlar. Sözüün kasası, üniversite adamları bütün bu çalışmalarında düşünceli, eleştireci, bulucu, yenileyici rolü yaparlar.

Lise sosyoloji derslerinde olsun, üniversite derslerinde olsun, sosyoloji derslerini verenlerin öğrencilerine bu bilimi edindirmek için kullandıkları araç genel olarak söz ile yazadır: Derslerini dinletirler, kitaplarına okuturlar. Böylelikle de bilim adamlarının, sosyologların yetiştireceklerini sanırlar. Bu tutum çok yanlıştır. Eğer bu derslerin amacı bilgin, sosyolog yetiştirmek ise, bu davranış çok yanlıştır. Çünkü bilimi üreten yoldan belleme değil, araştırma, yaratmadır. Öyleyse, bilimi elde etmek isteyen bir insanın kullanacağı metod belleme metodu değil, yaratma metodu olacaktır. Yani bilginin bilimi yaratırken kullandığı kişil araştırma, kişil deneme, kişil verim elde etme metodu olacaktır.

Bütün bu bilimli, metotlu çalışmalardan sonra öğrenciden istenecek randıman konusu ile ilintili bir eserdir. Bu eser ne kopya, ne de devşirme olmayacak, kendi eseri olacaktır. Bu kadar da değil. Eserin dört-beş kopyası hazırlanacak, bir toplantıda incelenecek, tartışılacaktır. Böylelikle değeri ortaya konulacaktır. Bu incelemeler yal

nız eseri tanıtmakla kalmıyacak, birçok doğru, eğri bilgilerin ortaya konmasını da sağlayacaktır. Böylelikle öğrencilerin yalnız bilgisi değil, düşünme, arama, bulma, sentez yapma, yaratma yetkeleri de ölçülmüş olacaktır. Randıman ilkesinin böylece uygulanması pedagojik değeri yüksek olan bir takım sonuçlar doğuracaktır. Şunlar:

A.Araştırmayı yapanın gerçek kişiliğini tanınması,

B.Başarıları ile kendine olan güvencin artması, başarısızlıklarından dolayı daha dikkatli, daha titiz bir insan olma çabası,

C.Arkadaşlarını uyarması- Onları olgunluğa yeltenmesi.

Yapılan çalışmalar arasında başarılı olanların başarılarına göre değerlendirilmesi de çok faydalı olacaktır. Bu değerlendirilmenin sözleri ile, eserin dergiye, gazeteye basılması ile olur.

Halk Üniversitesi bütün halk davalarını ele alacak, bunların üzerinde uzun uzadıya duracak, bunların çözüm yolları ne olduğunu açıklayacaktır. Nüfus problemi, gecekondular, kımsesiz çocuklar, köy yolları, köy okulları, halkövlere, halk sanatları, halk dili, halk tiyatrosu, halk dansları, halk işlemleri, halk bezemeleri, halk musikisi, halk mekâmleri, halk inançları, halk mobilyası, köylü evi, halk yemekleri, halk içkileri.

Halkövlere birer folklor evi değildir. Halk Üniversitesi de bir folklor üniversitesi değildir. Onun için bir folklor enstitüsü gibi halk vesikalarını toplama, düzenleme işleriyle uğraşacak değil. Halk Üniversitesinin bu işdeki rolü bu işlerle uğraşan, ancak işin fikir, estetik yüzünü görmeyen insanları bilgilendirmek, onların yapma, yaratma yetkelerini artırmaktır.

Üniversitelerin bütün bu çalışmalarından, çabalarından sonra ortaya bir gerçek çıkacaktır. Üniversitelilerin hangi işlere, hangi tekniklere, hangi sanatlara yetkeli, vergili oldukları. Bütün bu çalışmalar, çabalamalar yapılmadıkça onların ruh varlıkları, gelişme, başarıma yolları anlaşılamayacaktır.

Bunlar olduktan sonra üniversiteliler toplum içindeki hangi ödevleri yapabileceklerini, nasıl yapabileceklerini çok iyi anlayacaklar, başka türlü elde edemeyecekleri başarıları elde edeceklerdir. Halk Üniversitesinin amacı, sanılabileceği gibi, yüksek okullara öğretmen yetiştirmek, ya da kendi başına bilin araştırma yapan bilginleri hazırlamak değildir. Bu üniversitenin öteki üniversitelerden ayrıca olan

görevi toplum için görev almış insanları bilim, teknik gücü ile güçlendirmek, geliştirmek, başarılarını çoğaltmaktır.

Öyle bir ticarethane düşünün ki ekonomik durumu bakımından çok kuvvetli. Ancak, ticaret, reklam, sergileme, alıcıya karşı davranma işlerinin psikolojisi nedir bilmiyor. Böyle bir ticaret evi başarının en yüksek basamaklarına kadar yükseltemiyecektir. Çünkü ticaretle, alış verişte en büyük rolü oynayan psikoloji bilgisinden yoksundur. Tek eksiği olan bu bilgiyi edinince birden kalkınacaktır.

Eğitim, her şeyden önce bir inisiyasyon, bir başlatmadır. Gerçi eğitimin amacı toylara sosyal kişiliği kazandırmaktır. Ancak eğitimin kazandıracığı bu kişilik sosyal kişiliğin bütünü değildir. Bu kişiliğin başlangıcı, yaratıcı başlangıcıdır. Kişi bu başlangıca edindikten sonra öğrendiği yollarla, edindiği denemelerle kendikendini eğitime devam edecek, zamanla olgunlaşacaktır. Halk Üniversitesinin de görevi bu olacaktır. Öğrencilere o zamana kadar edinmedikleri, edinmeyi istedikleri sosyal kişilikleri edindirmek değil, bu kişilikleri edinme işine onları başlatmaktır.

Tam objektif bir görüşle görüldüğü zaman kişiliğin ne olduğu daha iyi anlaşılacaktır. Kişilik öğretmenler yönünden toylara öğretilecek bir ders değil, bir oluşturma, bir ruh verimdir. Bu evrimin özü dışta değil içtedir. İnsan eğitimini kendi yapar. İnsan eğitilmez, öğrenir. Kişiliğin yaratıcısı kişinin kendisidir.

I.H.Baltacıoğlu

Boğaziçi Üniversitesi

Arşiv ve Dokümantasyon Merkezi

Kişisel Arşivlerle İstanbul'da Bilim, Kültür ve Eğitim Tanıtı

Ismayıl Hakkı Baltacıoğlu Koleksiyonu

BLTWRTO100803